

08.08.2024

POL-2024-98218

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo.stm@gov.fi

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

1 Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta, joka koskee terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamista.

Esityksessä ehdotetaan, että terveydenhuoltolain 22 §:ää muutettaisiin siten, että jatkossa hyvinvointialueella, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei olisi enää lakisääteistä velvollisuutta huolehtia siitä, että sen asukas tai terveyskeskuksen potilas saa perusterveydenhuollossa terveydentilaansa koskevan ajokorttilaissa tarkoitetun todistuksen tai lausunnon. Jatkossa ajokorttilausunto olisi lähtökohtaisesti hankittava yksityiseltä palveluntuottajalta. Lakiehdotus ei koskisi erikoissairaanhoidon. Sosiaalihuoltolain nojalla annettavan päätöksen oikaisuvaatimusmenettelyä koskevassa säännöksessä oleva virhe korjattaisiin siten, että myös sosiaalihuoltolain nojalla annettuihin päätöksiin tehdyt oikaisuvaatimukset tulisi aina käsitellä hyvinvointialueen toimielimessä.

2 Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallitus lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Lakiehdotusluonnoksen laatimisen yhteydessä on arvioitu Petteri Orpon hallituksen kehysriihen kirjauksen mukaisesti mahdollisuudet ajokortteihin liittyvien terveystarkastusten harventamiseen. Esityksen valmistelun yhteydessä toteutetun arvion perusteella tarkastusten harventamista ei nähty tarkoituksenmukaiseksi eikä perustelluksi erityisesti liikenneturvallisuuden näkökulmasta.

Poliisihallitus pitää tämän arvion perusteella tehtyä ratkaisua asian suhteen hyvänä ja kannatettavana.

Esityksen valmistelun yhteydessä on vaihtoehtona selvitetty myös erikoissairaanhoidossa tehtävien erikoisalakohtaisten ajoterveydentilan arviointien sekä moniammatillisten ajopoliklinikoiden rajaamista pois julkisista palveluista. Valmistelussa on päädytty ratkaisuun, jossa erikoissairaanhoidossa

ja ajopoliklinikoilla tehtävät ajoterveydentilan arvioinnit eivät tulisi rajatuiksi pois, vaan rajausta koskisi ainoastaan perusterveydenhuoltoa. Ehdotuksen myötä siis ainoastaan perusterveydenhuollossa ei enää annettaisi ajokortteihin liittyviä lääkärinlausuntoja.

Poliisihallitus näkee myös tämän ratkaisun perusteltuna, hyvänä ja kannatettavana.

2.1 Poliisihallituksen näkemys ajokorttilausuntojen antamisen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Ajokorttilainsäädännössä ei oteta kantaa siihen, missä organisaatiossa lääkärinlausuntoja tai muita ajokorttilaissa tarkoitettuja ajoterveyteen liittyviä dokumentteja antavat terveydenhuollon ammattilaiset työskentelevät. Näin ollen lääkärinlausuntoja voivat antaa sekä yksityisellä että julkisella sektorilla työskentelevät lääkärit.

Ajokortteihin liittyviä lausuntoja antavat siis tälläkin hetkellä myös yksityisellä sektorilla työskentelevät lääkärit, joten lääkärinlausuntojen antamisen keskittyminen nykyistä enemmän yksityisellä sektorilla toimivien lääkärien tehtäväksi ei periaatteellisella tasolla ole ongelmallinen ratkaisu.

Lääkärinlausuntojen antamiseen nykyisin liittyvän virkavastuun poistuminen nykyistä suuremmalta osalta lausuntoja antavista lääkäreistä, lääkärinlausuntojen antaminen liiketaloudellisen toiminnan puitteissa mahdollisesti riittämättömin perusteiden tavoittelemiseksi sekä lausuntoja antavien lääkäreiden eriytyminen varsinaisista hoitavista lääkäreistä ja siitä seuraavat tiedonkulun haasteet ovat kuitenkin Poliisihallituksen käsityksen mukaan riskejä, jotka toteutuessaan vaikuttavat suoraan lääkärinlausuntojen laatuun ja siten heikentävät liikenneturvallisuutta.

Pahimmillaan nämä riskit tarkoittavat toteutuessaan sitä, että liikenteessä on terveydentilansa johdosta suuria riskejä aiheuttavia kuljettajia, joiden ajoterveydentilaa ei ole selvitetty asianmukaisesti ja jotka ovat tästä huolimatta saaneet lääkäriltä lausunnon, jonka mukaan ajoterveydentilassa ei ole puutteita. Poliisilla ei tällaisessa tilanteessa ole edellytyksiä käynnistää valvontatoimenpiteitä eikä ennakoivaa tilanteeseen puuttumisen mahdollisuutta ole. Ajoterveydentilan puutteet ovat OTI:n mukaan aiheuttajina tai taustariskinä yli puolessa kuolemaan johtaneista liikenneonnettomuuksista. Tilanteisiin olisi siis olennaisen tärkeää voida puuttua ennakkolisesti.

Lakiehdotusluonnoksessa ei ole huomioitu myöskään ajokortteihin liittyvien lääkärinlausuntojen antamisen siirron vaikutuksia perusterveydenhuollon henkilöstön osaamiseen ajoterveysasioissa. Ajoterveydentilan arvioinnin osaamisesta julkisen perusterveydenhuollon piirissä tulee myös jatkossa huolehtia, sillä tässä työssä olevalla henkilöstöllä on tärkeä rooli ajokorttilain 21 §:n mukaisten ilmoitusten antajina sekä henkilöiden ohjaamisessa erikoissairaanhoidon piiriin myös ajoterveydentilan selvittämisen näkökulmasta. Osaaminen ei saa heikentyä ja ajoterveydentilaan liittyvien asioiden

tulisi olla osa jokapäiväistä työtä myös perusterveydenhuollossa. Osaamiselle on jatkossa jopa entistä enemmän tarvetta väestön ikääntyessä ja ajoterveydentilaan vaikuttavien terveydellisten haasteiden samalla lisääntyessä. Osaamista pitäisi nykyiseen tilanteeseen verrattuna jopa lisätä.

Poliisihallitus kiinnittää edelleen ministeriön huomiota siihen, että lääkärinlausuntojen laatuun tulee panostaa ja tätä koskien olisi tärkeää selvittää mahdollisuudet lainsäädännön keinoin parantaa lausuntojen laatua nykyisestä. Olennaista ajoterveyden valvonnan kannalta on, että lääkärinlausunnot olisivat sisällöllisesti ristiriidattomia, että ne perustuisivat aitoon ja riittävään ajoterveyden arviointiin ja että lääkäriillä tulisi olla lausuntoa antaessaan käytettävissä kaikki olennainen tieto potilaan terveydentilasta. Tällä tavoin lääkärinlausunnot palvelisivat parhaalla mahdollisella tavalla niillä olevaa tarkoitusta eli ajoterveydentilan valvontaa ja sen kautta liikenneturvallisuutta.

2.2 Lakiehdotuksen vaikutukset

Lakiehdotusluonnoksen valmistelun yhteydessä on arvioitu sen vaikutuksia varsin monelta kannalta ja siinä mielessä lakiehdotusluonnos antaa kattavan kuvan ehdotuksen vaikutuksista.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan perusteluissa olisi kuitenkin hyvä panostaa enemmän ajoterveydentilan puutteiden vaikutuksiin liikenteessä tapahtuvissa onnettomuuksissa ja läheltä piti -tilanteissa. Tämän kautta tulisi vastaavasti korostaa lääkäreiden vastuuta liikenneturvallisuuden edistäjinä ja velvollisuutta tässä roolissa panostaa ajoterveydentilan arviointiin liittyvien lääkärinlausuntojen laadukkuuteen. Poliisin suorittaman ajoterveydentilan valvonnan ja siten liikenneturvallisuuden edistämisen kannalta lääkäreiden ja muiden terveydenhuollon ammattilaisten rooli on olennaisen tärkeä, jotta liikenneonnettomuuksia ja läheltä piti -tilanteita voitaisiin estää ennalta.

Samalla tulisi selvittää tarkemmin, mitä vaikutuksia ajoterveyteen liittyvien lääkärinlausuntojen antamisen siirtämisellä olisi lääkärinlausuntojen laatuun erityisesti siitä näkökulmasta, että lausuntoa ei enää annakaan potilaan hoidosta vastaava ja hänen terveydentilansa parhaiten tunteva lääkäri.

2.3 Lakiehdotuksesta puuttuvat vaikutukset ja niiden arviointitarve

Lakiehdotusluonnoksen toteutuessa aiheutuvia mahdollisia riskejä olisi hyvä ja tärkeä arvioida nyt esitettyä laajemmin. Laajempi arviointi olisi tarpeellista, koska riskien toteutuessa aiheutetaan liikenneturvallisuuden heikentymistä ja pahimmissa tapauksissa vakavia loukkaantumisia ja ihmisten menetyksiä.

2.4 Muita huomioita

Lakiehdotusluonnoksessa olisi hyvä selvittää, miten ajokorttilain 21 §:ssä säädettyä terveydenhuollon ammattilaisten ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä voitaisiin terävöittää. Ilmoitusten antamisessa mahdollisesti olevia kynnyksiä ja haasteita tulisi poistaa ja ilmoitusmääriä saada lisättyä, koska lääkäreillä ja muilla terveydenhuollon ammattilaisilla on parhaat edellytykset jokapäiväisissä potilaskontakteissa havaita ajoterveydentilan puutteita. Asia on liikenneturvallisuuden edistämisen kannalta olennaisen tärkeä. Ajokorttilain 21 §:ssä tarkoitettuja lääkärin oma-aloitteisia ilmoituksia tulisi antaa poliisille nykyistä laajemmin, nopeammin ja kattavammin, koska ajoterveyden puutteet ovat tutkitusti erittäin usein liikenneonnettomuuksien taustatekijöinä.

3 Lopuksi

Poliisihallituksella ei ole lausuttavaa sosiaalihuoltolakia koskevasta muutosehdotuksesta.

Poliisijohtajan sijaisena,
Poliisiylitarkastaja

Vesa Pihajoki

Ylitarkastaja

Henna Salmi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 08.08.2024 klo 10:40. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus / Esikunta